

Komentar in karta: 1/49 SLA V045 'trebuh'

Karmen Kenda-Jež

1. Gradivo

V slovenskih narečjih se za pomen 'sprednji del človeškega trupa med prsmi in nogami', knj. *trébuh* (é), uporabljajo leksemi *trebuh* – v osrednjem slovenskem prostoru in na zahodnem obrobju, *črevo* – v narečjih koroške narečne skupine in v prekmurskem narečju – ter izposojenka *vamp* (z različico *lamp*) na severovzhodnem in jugovzhodnem robu slovenskega jezikovnega ozemlja. Med drugimi poimenovanji, ki so v posameznih točkah običajno navedena kot drugi ali tretji leksemi za iskani pomen, tj. *želodec* in *blek* (prim. Novak 1996: *blek* 'vamp'; Mukič 2005: *blek* 'vamp (nizko)', 'trebuh') ter kot enkratnice, je verjetno večinoma zaznamovano besedje. Enako velja za posamične pojavitve leksema *vamp* v drugih narečjih.

2. Morfološka analiza

trebuh < **terB-uX-ɔ* 'drobovje, želodec, trebuh' (*B* → *v* v T073 in T090, *px* > *ux*; *X* → *s* v T202 in T206, analogično po palataliziranih oblikah (Ramovš 1924: 288sl.))

trbuh < **trɔb-ux-ɔ* 'drobovje zaklane živali'

črevo < **červ-o*, rod. **červ-es-e* 'črevo'

črev < **červ-ɔ*

čreva < **červ-a*

čreves < **červ-es-ɔ*

želodec < **žel-ɔd-ɔc-ɔ* 'želodec' ← **žel-ɔd-ɔ* 'želod, želodec'

drob < **drob-ɔ* 'majhni, drobni telesni organi'

truplo < **trup-l-o* 'truplo'

vamp < *(*Vamp*)-ɔ ← bav. srvnem. *wamp* 'trebuh' (*V* → *l*)

 → **lamp** (*v-m* > *l-m*, Ramovš 1924: 151)

blek < *(*blek*)-ɔ ← stvnem. *flēc*, *flēccho*, srvnem. *vlēc*, *vlēccke* 'krpa'

bajs < *(*bajs*)-ɔ ← nem. *Baß* 'bas, glasbilo'

bajsek < *(*bajs*)-ɔk-ɔ

stomih < *(*Stomix*)-ɔ ← furl. *stomi*, trž. it. *stomigo* 'želodec' (*S* → *š* v T123)

štomi < *(*stomi*)-∅ ← furl. *stomi*

put < *(*put*)-ɔ ← bav. srvnem. *put(t)e* 'posoda, brenta'

lompa, nejasno

jempa, nejasno, morda kot *lempa* 'brenta' ← trž. it. *lembol* 'lesena kad'

3. Posebnosti kartiranja

Leksem *lamp*, ki je nastal po disimilaciji iz *vamp*, je kartiran s posebnim znakom (različico osnovne oblike za *vamp*).

Kot enkratnice so kartirani leksemi *lompa* v T009, *štomi* v T063, *truplo* v T090, *bajs* v T321, *put* v T386 in *drob* v T412.

Kot enkratnica s *črev-* je kartiran leksem *čreves* v T033.

Kot tretji in nadaljnji odgovor v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani leksemi *jempa* (slabšalno) v T202, *bajsek* v T321, *blek* (šaljivo) in *trebuh* (novejše) v T370.

4. Uporabljena dodatna literatura

Mukič 2005; Novak 1996

5. Primerjaj

SLA: V051B 'čreva' (1/55), V496 'trebušast' (1/98); OLA: 1647, 1649, 1651 'želodec'; ALE: 179, 180 'želodec'; SDLA-SI: 273 'želodec'; ALI: 218; ASLEF: 1310; HJA: 171